

Nederlandse Samenvatting (Summary in Dutch)

De begrippen 'modelminderheid' en 'voor altijd vreemden' zijn gebruikt om wereldwijd Chinese immigranten te omschrijven. Na het uitbreken van COVID-19 leek het laatste de overhand te krijgen, aangezien anti-Aziatische vooroordelen hoogtij vierden in Noord-Amerika en West-Europa. Protesten zoals *Stop Anti-Asian Hate* als reactie op rassendiscriminatie van mensen met Aziatische oorsprong trokken veel aandacht voor de impact van interetnische vooroordelen op Aziatische mensen in de diaspora. Deze bewegingen hebben tot veel discussies geleid over het verbeteren van interetnische relaties en het bouwen van een meer inclusieve samenleving voor alle etnische groepen, inclusief Aziaten.

In de afgelopen jaren is er steeds meer onderzoek gedaan naar hoe interetnische vooroordelen zich ontwikkelen en hoe de interetnische relaties tussen witte en zwarte groepen in de Verenigde Staten kunnen worden verbeterd. Onderzoek naar Aziatische groepen en in de Europese context is echter veel minder omvangrijk, maar ook dringend nodig. Bovendien is het onduidelijk hoe kinderen worden beïnvloed door de etnische socialisatiecontext op basis van de sociaal leren theorie (Levy & Hughes, 2009). De sociaal leren theorie richt zich op de rol van de bronnen waarvan kinderen leren, zoals ouders, de media en wereldveranderende gebeurtenissen. Onderzoek wijst uit dat de ontwikkeling van etnische vooroordelen begint vanaf heel jonge leeftijd. Etnische vooroordelen van kinderen uit de witte dominante groep en kinderen uit gemarginaliseerde etnische groepen en hun ontwikkelingspatronen lijken echter afhankelijk van de populatie en context (de Bruijn, 2022). Meer onderzoek is nodig om patronen te identificeren in de ervaringen en vooroordelen van kinderen uit gemarginaliseerde etnische groepen en om de potentiële invloed te begrijpen van verschillende sociaal-contextuele factoren waaraan ze worden blootgesteld. Dit proefschrift heeft tot doel om inzicht te geven in de ontwikkeling van

etnische vooroordelen onder een grotendeels genegeerde gemarginaliseerde etnische groep: de Chinees-Nederlandse groep, door middel van drie sociaal-contextuele factoren (ouders, kinderboeken en COVID-19).

Chinese diaspora in Nederland

Nederland is een multi-etnisch land waarin meer dan een kwart van de inwoners een migratieachtergrond heeft. De migratie vanuit China begon vanaf de aankomst van de eerste Chinezen in 1911 per zeilboot. De Chinezen kwamen eerst voor werk naar Nederland, daarna voor gezinshereniging en geleidelijk steeds vaker voor studie (Gijsberts et al., 2011). In de afgelopen eeuw is de Chinese culturele groep (0,6% van de totale Nederlandse bevolking) uitgegroeid tot de grootste Oost-Aziatische gemeenschap in Nederland, en de zevende niet-westerse migrantengroep na mensen met wortels in Turkije, Marokko, Suriname, Indonesië, de (voormalige) Nederlandse Antillen en Aruba, en Syrië (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021a). Bovendien is sinds 2007 de immigratiestroom van China naar Nederland groter dan die vanuit Turkije, de grootste migrantengroep in Nederland (Mandin & Gsir, 2015). De afgelopen jaren is bijna de helft van de immigranten in Nederland afkomstig uit Europa, gevolgd door 18% uit Azië, voornamelijk India en China (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020).

Volgens verschillende indicatoren is de situatie van Chinese immigranten in Nederland als positief te omschrijven. Zo ligt de arbeidsparticipatie (73,2%) van Chinese immigranten (gedefinieerd als geboren in China) op de arbeidsmarkt dicht bij die van autochtone Nederlanders, en zijn zowel de Chinees-Nederlandse als de autochtone Nederlandse groep oververtegenwoordigd in hooggekwalificeerde beroepen en minder vertegenwoordigd in minder gekwalificeerde beroepen (Mandin et al., 2015). Daarnaast waren Chinese immigranten qua opleiding zowel vaker laag- als hoogopgeleid (diploma's behaald in China of in Nederland). Concreet heeft een hoger percentage Chinese immigranten

maximaal basisonderwijs genoten (27%) dan migranten met een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond (20%), maar lager dan migranten met een Turkse en Marokkaanse achtergrond (45-47%). Ondertussen volgden meer Chinese immigranten tertiair onderwijs (28%) dan de andere vier migrantengroepen (6-19%, Gijsberts et al., 2011). Dit komt vooral door het feit dat de meeste Chinese immigranten die arriveerden voor het jaar 2000 naar Nederland kwamen voor werk of gezinshereniging, en over het algemeen lager opgeleid waren. Nieuwe immigranten (ingekomen na 2000) kwamen echter vaker voor studie naar Nederland en waren vaker hoogopgeleid (47%). Als we deze studentmigranten buiten beschouwing laten, is het opleidingsniveau van Chinees-Nederlanders nog steeds hoger dan dat van de andere grootste migrantengroep en vergelijkbaar met dat van autochtone Nederlanders (Gijsberts et al., 2011). Verder bleek uit het rapport dat Chinese immigranten in Nederland zich over het algemeen meer geaccepteerd en minder uitgesloten voelen, en minder discriminatie rapporteren in vergelijking met andere migrantengroepen (Gijsberts et al., 2011).

Er zijn echter ook veel uitdagingen voor de Chinese groep op het gebied van integratie. Zo is er onder Chinese immigranten een lager percentage mensen met de Nederlandse nationaliteit (Mandin et al., 2015). Omdat China de dubbele nationaliteit niet erkent en Chinese immigranten die de Nederlandse nationaliteit verwerven hun Chinese nationaliteit moeten opgeven, heeft bijna de helft van de eerste generatie Chinese immigranten nog steeds de Chinese nationaliteit in plaats van de Nederlandse (Mandin et al., 2015). Daarnaast wordt gemeld dat de Chinese gemeenschap over het algemeen minder gericht is op autochtone Nederlanders dan andere migrantengroepen. De meeste Chinese immigranten hebben minder dan wekelijks vriendschappelijk contact met autochtone Nederlanders, wat minder vaak dan de andere grote migrantengroepen (bijvoorbeeld met Marokkaanse, Surinaamse, Turkse achtergrond, etc., Gijsberts et al., 2011). Contact tussen groepen lijkt vaker voor te komen als we kijken naar de Chinese groep van de tweede

generatie; ruim de helft heeft een autochtone beste vriend en driekwart heeft minimaal één keer per week contact met autochtone vrienden of kennissen (Gijsberts et al., 2011). Het aantal etnisch gemengde relaties (gehuwd en ongehuwd) van Chinese immigranten in Nederland is relatief laag maar begint sinds 2001 toe te nemen. Ongeveer een kwart van de relaties in de Chinese groep is etnisch gemengd, wat lager is dan bij de Surinaamse groep, maar hoger dan bij de Turkse en Marokkaanse migrantengroepen (Gijsberts et al., 2011).

De uitbraak van COVID-19 in China in december 2019, als een belangrijke maatschappelijke gebeurtenis, heeft de afgelopen jaren het leven van de Chinese diaspora beïnvloed. Sinds het aanhoudende negatieve beeld in de nieuwsmedia over de uitbraak van COVID-19 in Wuhan, China, hebben Chinese immigranten meer discriminatie-ervaringen dan vóór de pandemie (Broekroelofs & Poerwoatmodjo, 2021). Ten minste 314 COVID-gerelateerde discriminatiegebeurtenissen werden gemeld door mensen met een Oost-Aziatisch uiterlijk, goed voor ongeveer 12% van alle gemelde rasgerelateerde discriminatie-incidenten in 2020 in Nederland (Antidiscriminatievoorzieningen, 2021).

Discriminatiegebeurtenissen omvatten verbaal geweld, belediging en bedreigingen, laster van hun etnische afkomst en vreselijk fysiek geweld (Asian Raisins, 2020). Bovendien ontving het discriminatiebureau in Nederland meer dan 5000 meldingen naar aanleiding van een lied op een openbare radioshow waarin het wantrouwen en de uitsluiting van Chinese immigranten werd gepropageerd, wat leidde tot de petitie 'We zijn geen virussen!' die ruim 65.000 keer is ondertekend (Antidiscriminatievoorzieningen, 2021). De recente maatschappelijke veranderingen, met name de COVID-uitbraak en discriminatie van mensen met een Chinese achtergrond (of een Oost-Aziatisch uiterlijk), maken deze gemarginaliseerde etnische groep dus een urgente minderheidsgroep om aan onderzoek naar interetnische vooroordelen toe te voegen. Vergeleken met de toenemende aandacht in de Verenigde Staten voor interetnische attitudes en relaties in de Aziatische culturele groep, zijn er minder studies

gedaan in de Europese context en zelfs nog minder studies betrekken kinderen van deze etnische groep. Het onderzoeken van kinderen is bijzonder belangrijk omdat kinderen de toekomst van de samenleving vertegenwoordigen. Het is belangrijk om hun leven en de problemen die ze kunnen tegenkomen te begrijpen om positieve verandering te identificeren.

Etnische vooroordelen onder Chinees-Nederlandse kinderen

Etnische vooroordelen kunnen worden beschreven door niveaus van voorkeur en afwijzing met betrekking tot zowel de etnische ingroup (eigen groep) als outgroups (andere groepen). De resultaten van Hoofdstuk 2 lieten zien dat Chinees-Nederlandse kinderen de voorkeur gaven aan hun etnische ingroup en de witte outgroup-kinderen boven kinderen uit andere gemarginaliseerde etnische outgroups (d.w.z., kinderen uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA) en zwarte kinderen). Er werden geen verschillen gevonden tussen voorkeur voor de Oost-Aziatische ingroup-kinderen en voorkeur voor de witte outgroup-kinderen. Bovendien was de afwijzing hoger ten aanzien van de zwarte dan bij andere kinderen. In overeenstemming met eerdere bevindingen onder kinderen met verschillende etnische achtergronden in Nederland, vertoonden Chinees-Nederlandse kinderen, vergelijkbaar met Turkse en zwarte Nederlandse kinderen (6 tot 10 jaar oud), geen verschil in voorkeur of afwijzing tussen hun eigen etnische groep en de witte outgroup, d.w.z. beperkte ingroup-voorkeur (Pektas et al., 2022). Deze resultaten weerspiegelen de etnische hiërarchie die wordt waargenomen door gemarginaliseerde etnische groepen die in Nederland wonen, d.w.z. andere gemarginaliseerde etnische groepen volgen de ingroup en de witte Nederlandse groep (Verkuyten et al., 1996). Ten slotte impliceren de studies met kinderen met verschillende etnische achtergronden in Nederland dat met name zwarte kinderen het risico lopen bevooroordeeld en zelfs gediscrimineerd te worden door andere kinderen. Daarom is naast het onderzoek naar kinderen van dominante etnische groepen, onderzoek naar interetnische vooroordelen tussen verschillende gemarginaliseerde etnische groepen ook de

moeite waard om interetnische spanningen vanuit meerdere perspectieven te begrijpen. Zo kunnen interetnische relaties verbeterd worden met de inspanningen van zowel dominante als gemarginaliseerde etnische groepen.

Maternale intergroepsideologie en socialisatiegedrag

Ouders zijn een van de belangrijke sociaal-contextuele factoren voor kinderen als het gaat om het bijbrengen van mogelijke vooroordelen en normen met betrekking tot etniciteit. In dit proefschrift worden etniciteitsgerelateerde ideologieën en gedragingen van ouders beschreven om mogelijke verbanden met individuele verschillen in etnische vooroordelen bij kinderen te begrijpen. De resultaten van Hoofdstuk 2 toonden aan dat steun van de moeder voor multiculturalisme gerelateerd was aan minder etnische vooroordelen bij kinderen in termen van minder ingroup-voorkeur in de Chinees-Nederlandse gezinscontext. Minder ingroup-voorkeur suggereert dat de Chinees-Nederlandse kinderen over het algemeen meer gelijkwaardig waren in hun keuzes voor leeftijdsgenoten, wat meer gelijkheid in interetnische attitudes weerspiegelt. Dit resultaat komt overeen met patronen uit eerder onderzoek, waar een sterker multiculturalisme verband hield met minder vooroordelen in het algemeen (Leslie et al., 2020).

Kinderen hebben de neiging om sociale normen en opvattingen over te nemen door observerend leren, sociale interacties of door deel te nemen aan verschillende culturele praktijken (Grusec & Davidov, 2010). Naast de zelfrapportagevragenlijst van de moeder over de multiculturalisme-ideologie, heeft dit proefschrift een interactief sociaal categoriseringsspel tussen moeder en kind gebruikt om het gedrag van de moeder te onderzoeken. De inhoud van Hoofdstuk 4 betrof onderzoek naar gedrag van moeders dat wijst op 'kleurenblindheid' (het vermijden van het benoemen van huidskleur of etniciteit) en witte normativiteit met behulp van video-geobserveerde onderzoeksmethoden. Hoewel de meeste Chinees-Nederlandse moeders in beide versies van het spel etnisch-raciale vragen

stelden, werden gendervragen vaker, eerder en korter geformuleerd, vooral in de versie met afbeeldingen van witte en zwarte volwassenen. Aangezien mensen tegelijkertijd etniciteit en geslachtskenmerken verwerken, waarbij etniciteit zelfs sneller wordt verwerkt (Ito & Umland, 2003), lijkt het erop dat Chinees-Nederlandse moeders het praten over etnisch-rationale achtergronden wellicht als een taboe beschouwen, mogelijk uit angst om het verkeerde te zeggen.

Bias in etnisch-rationale focus die witte normativiteit weerspiegelt (d.w.z. het formuleren van etnisch-rationale vragen gericht op niet-witte dan op witte huidskleur) werd gevonden in beide versies van de spellen in Hoofdstuk 4. Dit kan een indicatie zijn dat Chinees-Nederlandse kinderen thuis worden blootgesteld aan witte normativiteitsboodschappen, naast de bestaande blootstelling vanuit witte onderwijzers op school (Weiner, 2016). Chinees-Nederlandse kinderen zullen daarom witte normativiteit mogelijk eerder internaliseren dan deze betwisten (Gross & Vostroknutov, 2022; Lindström et al., 2018). Deze sociale norm suggereert een vorm van hedendaags racisme waarbij mensen van kleur blootgesteld worden aan het risico van afwijzing of marginalisering als ze afwijken van de witte standaard of norm (Bhandaru, 2013).

Als we de beschrijvende resultaten combineren met de sterke multiculturalistische ideologie van Chinees-Nederlandse moeders en het waargenomen gedrag dat vasthoudt aan 'kleurenblindheid' en witte normativiteit, kunnen we zien dat de zelfrapportage van ouders van hun intergroep ideologie en hun omgang van kinderen niet altijd consistent is.

In toekomstig onderzoek kunnen meerdere indicatoren worden onderzocht om een nauwkeurigere beschrijving te krijgen van de etnische socialisatiecontext van kinderen thuis. Daarnaast is toekomstig onderzoek nodig om vast te stellen in welke mate verschillende indicatoren, zoals de etniciteitsgerelateerde ideologie en het gedrag van de moeder, verband houden met de interetnische vooroordelen, identiteit en de bereidheid van Chinees-

Nederlandse kinderen om te gehoorzamen aan (of in te gaan) tegen bepaalde witte sociale normen.

Kinderboeken: Parasociale contacthypothese

Chinese kinderboeken vertegenwoordigen een andere sociaal-contextuele factor die Chinese immigrantenmoeders kunnen gebruiken als onderdeel van hun etnische socialisatie. Volgens de parasociale contacthypothese kunnen frequente representatie en positieve afbeeldingen van outgroup-leden in verschillende sociaal-culturele kanalen (bijv. gedrukte media, boeken, al dan niet met interacties met ingroup-leden) de intergroepsattitudes beïnvloeden (Schiappa et al., 2005). Hoofdstuk 5 onderzocht de etnische representatie van auteurs, illustratoren en personages van de meest populaire Chinese kinderboeken van 2011 tot 2018, en de prominentie van verschillende etnische personages. De resultaten toonden aan dat de auteurs en illustratoren in de Chinese kinderboeken overwegend Oost-Aziatisch zijn, terwijl er meer witte dan Oost-Aziatische personages werden gevonden. Oost-Aziatische personages (vooral vrouwen) waren prominenter volgens sommige indicatoren, terwijl witte personages (vooral mannen) prominenter waren volgens de andere indicatoren. Aangezien bijna de gehele Chinese bevolking Oost-Aziatisch is (> 99,4% van de bevolking op het vasteland van China; NBS, 2020a), weerspiegelt dit resultaat een oververtegenwoordiging van witte (en een ondervertegenwoordiging van Oost-Aziatische) auteurs, illustratoren en personages vergeleken met de bevolking in China. Het is goed om te benadrukken dat witte oververtegenwoordiging in witte dominante samenlevingen, zoals in Canada, Nederland en de Verenigde Staten (de Bruijn et al., 2020; Dionne, 2014; Koss, 2015) te maken heeft met kwestie van etnische gelijkheid. Daarentegen weerspiegelt de witte oververtegenwoordiging in een niet-witte dominante samenleving, zoals in China in de huidige studie, mogelijk een uiting van postkolonialisme. Een oververtegenwoordiging van witte auteurs, illustratoren en personages in Chinese kinderboeken kan een positieve invloed op hebben de witte outgroup-

attitudes van Chinees-Nederlandse kinderen, terwijl het ook een negatieve invloed kan hebben op hun zelfbeeld, omdat ze afwijken van de witte norm die ze in de boeken zien.

Natuurlijk experiment: COVID-impact

Grote sociale gebeurtenissen, zoals de COVID-pandemie, kunnen ook worden gezien als een sociaal-contextuele factor die van invloed is op ontwikkelingen in etniciteitsgerelateerde ervaringen en attitudes, die in principe invloed hebben op de hele groep. De resultaten uit Hoofdstuk 3 bevestigden de resultaten uit eerdere onderzoeken (e.g., Elias et al., 2021; Ittefaq et al., 2022) dat Chinees-Nederlandse moeders die de pandemie meemaakten meer discriminatie-ervaringen rapporteerden, met name subtiele discriminatie, en een sterkere etnische identiteit hadden dan vóór de pandemie. In de vroege pandemie zorgde de angst voor de fysieke dreiging van het virus voor grotere vooroordelen en raciale intolerantie jegens de Chinese groep (Bavel et al., 2020; Elias et al., 2021). Op basis van het afwijzing-identificatiemodel (RIM, Branscombe et al., 1999) gaan gemarginaliseerde etnische groepen om met de pijn van vooroordelen en discriminatie door de identificatie binnen de groep te vergroten, en dit wordt weerspiegeld in de bevindingen van het huidige onderzoek.

Bovendien kunnen kinderen vanaf de middelbare schoolleeftijd (met cognitieve vaardigheden om mensen in verschillende etnische groepen te categoriseren) worden beïnvloed door hun sociale omgeving (bijvoorbeeld familiegesprekken, mediaconsumptie; Levy & Hughes, 2009) en wordt op zijn beurt de sociale omgeving beïnvloed door grote maatschappelijke gebeurtenissen. De resultaten toonden aan dat de afwijzing van de Oost-Aziatische groep door de Chinees-Nederlandse kinderen na de uitbraak lager was dan vóór de uitbraak. Het verschil in afwijzingsscores binnen de groep kan te wijten zijn aan een focus op de Chinese (of Oost-Aziatische) groep in de COVID-situatie, met name op het veroordelen van discriminatie van Oost-Aziaten wat zich vervolgens vertaalt naar minder negatieve

houdingen van de Chinese Nederlanders ten opzichte van hun eigen groep. Het verschil in houding van kinderen voor en na de covid-uitbraak in Hoofdstuk 2 suggereert dat maatschappelijk gebeurtenissen, als een sociaal-contextuele factor, ook van toepassing zijn op de ontwikkeling van interetnische attitudes van kinderen.

Conclusies

Concluderend geeft dit proefschrift inzicht in de interetnische vooroordelen van Chinees-Nederlandse kinderen, en in de ideologieën en normen waaraan ze mogelijk worden blootgesteld door middel van drie verschillende sociaal-contextuele factoren: ouders, boeken en de COVID-pandemie. Dit proefschrift levert een belangrijke bijdrage aan het begrijpen van de context van de ontwikkeling van etnische vooroordelen bij kinderen, met name in een te weinig bestudeerde, gemarginaliseerde etnische groep. Het benadrukt het belang van bewustwording van de oververtegenwoordiging van witte mensen en cultuur in de Chinese kinderliteratuur, en een socialisatiepatronen van Chinese moeders waarin een witte standaard wordt gezet. Het laat ook zien dat de ideologie van het multiculturalisme van de moeder een rol speelt bij positievere interetnische attitudes bij kinderen. Ten slotte benadrukken de bevindingen het belang om bij het bestuderen van interetnische relaties bij kinderen en volwassenen rekening te houden met maatschappelijke ontwikkelingen die impact hebben op specifieke etnische groepen, zoals COVID-19. De resultaten van dit proefschrift kunnen bijdragen aan een beter begrip van de interetnische relaties van de Chinese groep en de etniciteitsgerelateerde gevolgen van de pandemie. De belevenissen van deze Chinees-Nederlandse families tijdens de pandemie zijn misschien voorbij, maar hun stem is te horen via dit proefschrift, wat zowel wereldwijde als regionale ontwikkelingen weerspiegelt in intergroepsrelaties, attitudes en culturele diversiteit in de veranderende sociale wereld.